

KSIEGA STADNA KONI RASY ARABSKIEJ CZYSTEJ KRWI

Program hodowlany

(zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/1012 z dnia 8 czerwca 2016 r.)

I. Wprowadzenie i rys historyczny

Rasa koni arabskiej czystej krwi to rasa stara, której pochodzenie mimo licznych badań do dziś nie jest w pełni wyjaśnione (Pruski, 1960). Za początek jej powstania uważa się VII wiek n.e. i łączy z pojawieniem się proroka Mahometa, rozwojem islamu oraz rosnącej potęgi i ekspansji świata arabskiego. Wskazania proroka, potrzeby wojenne i specyficzne warunki klimatyczne i środowiskowe Arabii stworzyły konia charakteryzującego się wybitnymi cechami użytkowymi – ogromną wytrzymałością i odpornością, małymi wymaganiami paszowymi, szybkością, suchością tkanki, szczególną zdolnością dziedziczenia i przekazywania cech na potomstwo jak też urodą i łagodnym charakterem. Już w Średniowieczu, Krzyżowcy i mieszkańcy półwyspu Iberyjskiego zetknęli się z koniem dosiadanym przez Saracenów i docenili jego walory. Podobnie do krajów Europy Wschodniej jak Polska, utrzymującej bliskie kontakty handlowe z krajami Orientu, a w późniejszym okresie XV – XVII w. w wyniku licznych wojen i rozejmów trafiały konie arabskie wysokiej wartości. Ceniono je ogromnie i używano z wielkim powodzeniem jako amelioratorów do uszlachetniania miejscowych ras i typów koni. Źródła świadczą, że w królewskiej stadninie Zygmunta Augusta w Knyszynie z wielkim znanstwem i w czystości krwi hodowano konie arabskie wielkiej urody. Polacy rozmiłowani w koniach i potrzebie wojennej cenili wysoko konie pochodzące z Arabii, toteż z chwilą ustania wojen z Turcją polscy magnaci, właściciele wielkostadnych hodowli zaczęli organizować wyprawy na Bliski Wschód w poszukiwaniu najcenniejszego materiału u samych źródeł. Do najstarszych i najsłynniejszych stadnin hodujących konie arabskie w tym okresie zaliczyć należy: powstałą w 1506 roku sławucką stadninę książąt Sanguszków w Chrestówce z której wywodzą się stadnina w Gumniskach (1835) i w Antoninach (1883); założoną w 1778 roku stadninę hr. Branickich w Szamrajówce, która dała początek stadninom białocerkiewskim w Uzinie i Janiszówce oraz powstałą w 1791 r. stadninę hr. Dzieduszyckich w Jarczowcach. Wielką zasługą tej stadniny jest sprowadzenie przez wybitnego hodowcę hr. Juliusza Dzieduszyckiego z Arabii w 1848 roku trzech bezcennych klaczy: Gazelli, Mlechy i Sahary, założycielek cennych, czynnych do dziś linii żeńskich. Konie czystej krwi pochodzące z tych stadnin były znane w całej Europie, zajmowały pierwsze miejsca na wystawach i były zakupywane jako materiał hodowlany za granicę. Do historii przeszły rządowe zakupy materiału zarodowego w latach 1908 –12 do Hiszpanii, gdzie słynne ogiery Van Dyck i Ursus stworzyły podwaliny obecnej hiszpańskiej hodowli konia arabskiego, a linie żeńskie importowanych klaczy są czynne do dziś, oraz do Turcji, do powstającej stadniny Sultana Aziza. Najsłynniejszym jednakże zakupem było zakupienie przez angielskiego hodowcę ze stada hr. Potockich w Antoninach legendarnego Skowronka, który odkupiony przez znaną w Anglii stadninę Crabbet Park Lady Wentworth wywarł tak wielki wpływ na angielską i światową hodowlę, że mało jest koni dzisiaj na świecie, w których żyłach nie płynęłaby krew tego fenomenalnego reproduktora. Wiek XIX charakteryzował się ogromnym rozwojem i rozkwitem hodowli koni arabskich czystej krwi w Polsce. Rewolucja październikowa i I wojna światowa spowodowały ogromne zniszczenie w krajowym pogłowiu koni czystej krwi. Przestały istnieć stadniny o największym znaczeniu: Sławuta, Białocerkiew i Antoniny. W celu odbudowy hodowli koni arabskich czystej krwi po I wojnie władze odrodzonego Państwa Polskiego w oparciu o uratowany w kraju i importowany ze słynnych stadnin w Babolnie i Radowcach materiał hodowlany podjęły decyzję utworzenia w historycznej Państwowej Stadninie w Janowie Podlaskim działu hodowli koni arabskich czystej krwi. W okresie międzywojennym podjęto również wiele innych przełomowych dla hodowli konia arabskiego w Polsce działań: w roku 1926 założono Towarzystwo Hodowli Konia Arabskiego, opracowano i rozpoczęto wydawanie Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi oraz zapoczątkowano wyścigi dla koni arabskich oraz eksport. Działania te doprowadziły w bardzo szybkim czasie do ponownego rozkwitu tej hodowli i sprzedaży zagranicę. Do ważniejszych sprzedaży eksportowych należy zaliczyć transakcję zawartą z Niemcami w 1936 r. (4 ogiery arabskie z których og. Fetysz zajął boks ogiera czołowego w Trakenach) oraz sprzedaż do USA w 1937 roku 6 klaczy i w 1938 - 2 ogierów i 8 klaczy. Stan klaczy czystej krwi w 1939 r. wynosił 145 (PASB). Powstało w tym okresie wiele stadnin prywatnych, a szereg cennych linii z nich się wywodzących, które udało się uratować z II wojny światowej funkcjonuje do dnia dzisiejszego. Stadniny, które odegrały obok Państwowej Stadniny w Janowie Podlaskim istotną rolę w międzywojenną hodowli to m.in. stadniny w Gumniskach, Pełkiniach, Kraśnicy, Ujeździe, Bronowicach. Fundamentalnym krokiem na drodze postępu polskiej hodowli była ostatnia w Europie ekspedycja po konie do Arabii zorganizowana przez księcia Romana Sanguszkę z Gumnisk, w wyniku której kierownik tej stadniny p. Bohdan Ziętarski sprowadził 5 klaczy i 4 ogiery, z których Kuhailan Haifi or.ar. i Kuhailan Afas or.ar. odegrały fundamentalną rolę w polskiej hodowli. Urodzony w Janowie Podlaskim syn Kuhailana Haifi - Ofir wraz z czterema synami: Witraż, Witeź II, Wyrwidąb i Wielki Szlem wyhodowanymi w Państwowej Stadninie w Janowie Podlaskim rozślawiły imię polskiej hodowli na całym świecie.

II wojna światowa ponownie spowodowała niewyobrażalne straty w hodowli koni czystej krwi w Polsce; w tym okresie zaginęły 143 klacze. Dzięki niezwyklej ofiarności i poświęceniu ludzi związanych z tą hodowlą udało się uratować część materiału hodowlanego. Cenne janowskie stado niemal w całości zostało zrabowane przez

Armię Czerwoną do Związku Radzieckiego, gdzie stało się fundamentem Państwowej Stadniny w Tiersku na Kaukazie. Odbudowane z cudem uratowanej młodzieży, następnie ewakuowane w 1944 rozkazem niemieckich władz okupacyjnych w głąb Niemiec pod kierownictwem późniejszego wieloletniego Dyrektora Stadniny inż. Andrzeja Krzyształowicza niemal w całości powróciło do kraju. Z pogromu wojennego uratowano 59 klaczy czystej krwi, które zgrupowano w trzech stadninach: Albigowa, Nowy Dwór i Klemensów (Michałów). Poglówie klaczy czystej krwi stopniowo wzrastało osiągając w 1955 r. 103 sztuki. W ramach zmian organizacyjnych w 1953 r. przeniesiono stadninę Klemensów-Michałów do Michałowa, a do Janowa Podlaskiego po odbudowie ze zniszczeń wojennych w latach 1960 – 1961 stadniny Nowy Dwór i Albigowa.

Zgodnie z ówczesną polityką hodowlaną państwa w pierwszych latach po II wojnie światowej używano reproduktorów arabskich czystej krwi w hodowli terenowej. Kierunek ten zmierzający do przekształcenia modelu konia arabskiego dla potrzeb doskonalenia ras koni pospieszno-robotycznych został po jakimś czasie zaniechany. Zmniejszono więc w 1962 r. pogłowie klaczy do 89 sztuk. Rozwijający się korzystnie od 1960 r. eksport potwierdził słuszność zachowania i rozwijania tej populacji i spowodował stopniowy wzrost liczby klaczy w istniejących dwóch stadninach państwowych, a następnie założenie nowych: w Kurozwękach (1973) i stadniny koni arabskich czystej krwi przy Państwowym Stadzie Ogierów w Białce (1981). W ramach programu restrukturyzacji i prywatyzacji Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa stadniny państwowe na początku lat 90-tych zostały przekształcone w jednoosobowe Spółki AWRSP, a w roku 1998 zlikwidowano Stadninę Koni w Kurozwękach. 20 klaczy elitarnych z likwidowanego stada kurozwęckiego wcielonych zostało do SK Białka dla uzupełnienia niezbyt liczego stanu. Aktualnie funkcjonują trzy państwowe stadniny koni arabskich czystej krwi: Białka, Janów Podlaski i Michałów.

Znacząco wzrosła również liczba hodowców prywatnych. W wyniku zmian politycznych i ustrojowych w Polsce z początkiem lat 90-tych zaczęło rosnąć zainteresowanie osób prywatnych hodowlą konia arabskiego. Istniejąca do tej pory niewielka hodowla prywatna zaczęła się spontanicznie rozwijać, osiągając bardzo wysoki poziom.

Tak jak w przeszłości tak od czasu II wojny światowej polska hodowla znajduje się czołówce światowej i odgrywa rolę dominującą. Świadczą o tym sukcesy polskich koni na międzynarodowych konkursach, wystawach i pokazach hodowlanych (liczne czempionaty krajowe, Europy i Świata) oraz na torach wyścigowych Europy, Ameryki i Zjednoczonych Emiratów Arabskich, gdzie konie wywodzące się z polskich linii należą do jednych z najszybszych. Ceny płacone za polskie konie należą do najwyższych na świecie. Do reproduktorów, które wywarły znamieny wpływ na światową hodowlę w ostatnim 50-leciu należą w pierwszym rzędzie ogierzy: w USA – LOTNIK, WITEŻ II (Janów Podlaski), BASK (Albigowa), syn Witraża, który jak twierdzą sami Amerykanie stworzył w Stanach Zjednoczonych nowy standard rasy, ARAMIS (Michałów), EL PASO (Janów Podlaski), w Europie – WYRWIDĄB (Wind) i TOWARZYSZ PANCERNY (Halef) hod. Janów Podlaski - w Niemczech, POHANIEC i DARDIR (Michałów) – w Szwecji, ARAX (Michałów) – w Rosji i wiele innych. Również polskie linie żeńskie poprzez matki ogierów są szeroko reprezentowane na wszystkich kontynentach.

Dla koni arabskich czystej krwi w Polsce prowadzona jest Księga Stadna Koni Arabskich Czystej Krwi (w międzynarodowym skrócie PASB – Polish Arabian Stud Book), założona w roku 1926 na podstawie art.27 dekretu z dnia 3 stycznia 1918 r. o organizacji władz naczelnych. W oparciu o Zarządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 4 grudnia 1931 r. w sprawie ksiąg stadnych koni, tom I PASB wydany został w roku 1932 (wznowiony w r.1972).Zasady prowadzenia księgi stadnej i zawarte w niej informacje opracowane zostały na wzór posiadającej największe tradycje i doświadczenie, angielskiej księgi stadnej dla koni pełnej krwi: General Stud Book. Do wybuchu II wojny światowej wydane zostały dwa tomy Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi (tom II – w r.1938, wznowiony i uzupełniony w r.1972) wraz z dodatkami. Tomy: III - wydany w roku 1948, IV - wydany w r.1953 i tom V - wydany w roku 1957 opracowane były w oparciu o zasady Rozporządzenia z 4 grudnia 1931 roku. W tomie VI wydanym w roku 1962 zamieszczono Rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 3 stycznia 1959 r. w sprawie prowadzenia krajowych ksiąg koni zarodowych pełnej krwi angielskiej, arabskich czystej krwi i czystej krwi anglo-arabskiej. Wymienione w tym Rozporządzeniu przepisy w niewielkim tylko stopniu zmieniały zasady dotychczasowe. Rozporządzenie z dnia 3 stycznia uchyliła Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich, a następnie Ustawa z dnia 25 lipca 2001 r. o zmianie tej ustawy oraz Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia ksiąg i rejestrów zwierząt hodowlanych oraz wymagań jakie powinny spełniać program hodowlany.

Powstanie w r.1969 Światowej Organizacji Konia Arabskiego (WAHO), której Polska jest jednym z założycieli i najbardziej aktywnych członków, określenie w 1973 r. „definicji” konia arabskiego, wprowadzenie dodatkowej dokumentacji w obrocie zagranicznym jak też ustanowienie nowych metod identyfikacji (badanie grup krwi i DNA) oraz dopuszczenie wykorzystywania materiału biologicznego w rozrodzie koni, stworzyły sytuację wymagającą modyfikacji dotychczasowych przepisów. W tej sytuacji Redakcja Księgi Stadnej, za wiedzą Ministerstwa Rolnictwa, przy udziale członków Komisji Księgi Stadnej, opracowała regulamin pt. „Zasady Wpisu

Koni do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi". Regulamin został przekazany Ministerstwu Rolnictwa oraz organizacjom zrzeszającym hodowców i właścicieli koni arabskich w Polsce. Polska Księga Stadna Koni Arabskich Czystej Krwi zgodnie z międzynarodową opinią uznana została za najlepiej prowadzoną księgą w tej rasie koni i posłużyła za wzór krajom przystępującym do WAHO i po raz pierwszy zakładającym księgi koni arabskich.

II. Cel programu hodowlanego

Celem hodowli polskich koni arabskich czystej krwi jest doskonalenie rasy w kierunku potęgowania cech urody i suchości tkanki, przy utrzymaniu pozostałych, cennych cech polskich koni arabskich czystej krwi, jak prawidłowa budowa, doskonały ruch oraz wybitne walory użytkowe będące wynikiem od 75 lat przeprowadzanych prób dzielności na torze wyścigowym.

III. Nazwa rasy, szczegółowa charakterystyka i wzorzec rasy

Nazwa rasy: koń rasy arabskiej czystej krwi

Zgodnie z definicją ustanowioną przez World Arabian Horse Organization (WAHO - Światowa Organizacja Konia Arabskiego), za konia arabskiego czystej krwi uważa się konia, który jest wpisany do ksiąg stadnych uznanych przez WAHO.

Polskie konie arabskie czystej krwi odznaczają się wieloma zaletami m.in. plennością, długowiecznością, dobrym wykorzystaniem paszy, odpornością na choroby i trudne warunki bytowe, a także dużymi uzdolnieniami pracotwórczymi zwłaszcza w kierunku wyścigowym, długodystansowych rajdach konnych i innych formach użytkowania wierzchowego i zaprzęgowego. Polski koń arabski winien się charakteryzować wyraźnie zaznaczonym typem rasowym (bukietem), prawidłową budową, odpowiednim kalibrem, suchą, urodziwą głową osadzoną na długiej i szlachetnej szyi, kłęb dobrze zarysowany, krótki, mocny grzbiet, dobrze związany, prosty, horyzontalny lub normalny zad z wysoką nasadą ogona, dobrze ożebrowany, łopatka długa i skośna, co sprzyja dużemu wykrokowi, kończyny suche i poprawne. Maść siwa, gniada, kara lub kasztanowata z dopuszczalnymi, ładnymi odmianami, oczy duże, wyraźne i ciemne. Polski arab winien mieć charakter bardzo łagodny i żywy temperament. Preferowane wymiary biometryczne (cm):

- wysokość w kłębie: ogiery 152-156, klacze 148-154,
- obwód kl. piersiowej: ogiery 175-185, klacze 170-180,
- obwód nadpęcia: ogiery 17,5-18,5; klacze 17-18.

Dymorfizm płciowy u koni arabskich objawia się nieco niższymi wskaźnikami biometrycznymi u klaczy w stosunku do ogierów.

W obrębie rasy próbowano wyodrębnić szereg typów (Raswan,1930; Skorkowski,1960) uwarunkowanych dziedzicznie. Definicje tych typów nie są ujednoczone (Pruski,1983).

Teorie te znalazły zwolenników jak i przeciwników w latach trzydziestych. Materiał hodowlany w okresie międzywojennym, klasyfikując go pod względem typologicznym według powyższych teorii, w większości wypadków przynależał do dwóch typów:

- Kuhailan – wzrostu niedużego i średniego, mocnej prawidłowej budowy, szlachetny, najczęściej maści gniadej.
- Saklawi – wzrostu średniego i wyżej, wybitna uroda, lżejszej budowy niż poprzedni, najczęściej maści siwej.

W latach trzydziestych sprowadzono z Francji do stadniny w Gumniskach materiał hodowlany w typie munighi charakteryzujący się wzrostem wyżej średniego, wysokonożnością, uzdolnieniami wyścigowymi, najczęściej maścią kasztanowatą. Konie te znacznie różniące się mniejszą szlachetnością i standardem od koni czystej krwi hodowanych w Polsce, zostały niemal całkowicie wyeliminowane.

Współcześnie hodowane w Polsce konie czystej krwi reprezentują typ kuhailan, saklawi lub kuhailan-saklawi, łączący dodatnie cechy obu poprzednich. W wyniku 50 letniej pracy hodowlanej w okresie po II wojnie światowej uzyskano konie bardziej typowe i o większej urodzie w stosunku do materiału wyjściowego. Współczesny koń czystej krwi reprezentuje charakterystyczny dla siebie typ uznany przez hodowców całego świata.

IV. Obszar geograficzny, na którym realizowany będzie program hodowlany

Program hodowlany dla rasy koni arabskich czystej krwi realizowany jest na terytorium całej Polski.

V. Sposób identyfikacji zwierząt

Do celów wpisu do księgi hodowlanej, źrebię musi zostać zidentyfikowane zgodnie z obowiązującymi przepisami Unii Europejskiej i przepisami krajowymi w zakresie identyfikacji koniowatych.

Koń jest identyfikowany jako „źrebię przed odłączeniem od matki” przez upoważnionego przez prowadzącego PASB lekarza weterynarii, który dokonuje opisu graficznego źrebięcia, pobiera materiał biologiczny do testu DNA oraz wszczepia transponder (czip), składający się z 15 znaków i zaczynający od cyfr "616" oraz zgodny ze standardem ISO 11784. Każde źrebię arabskie czystej krwi urodzone w Polsce otrzymuje unikatowy numer przyżyciowy UELN składający się z 15 znaków, zaczynający od "616POL" i kończący na literę „A”.

W celu wpisu do księgi hodowlanej koń powinien zostać zgłoszony do prowadzącego Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi (do Redakcji PASB) przez właściciela klaczy (matki) w momencie wyźrebiecia na druku "Zgłoszenie klaczy stadnej i przychówku", najpóźniej w terminie do dnia 31 grudnia roku, w którym się urodził. Do druku musi być załączony opis graficzny źrebięcia dokonany przez upoważnionego lekarza weterynarii oraz potwierdzenie wszczepienia transpondera (czipa) wraz z jego numerem.

Bez uszczerbku dla praw i obowiązków hodowcy określonych w rozporządzeniu (UE) 2016/1012 za hodowcę konia dla celu uznania dorobku w zakresie hodowli uznaje się osobę będącą właścicielem klaczy (matki) w momencie wyźrebiecia.

Właściciel konia jest zobowiązany do złożenia wniosku o wydanie dokumentu identyfikacyjnego (paszportu) nie później niż w terminie do 3 miesięcy od urodzenia źrebięcia.

Badanie DNA materiału biologicznego źrebięcia przeprowadzane jest przez laboratorium autoryzowane przez International Society for Animal Blood Group Research (I.S.A.B.G.R.) i wskazane przez prowadzącego księgę. Laboratorium to przesyła wynik weryfikacji pochodzenia źrebięcia do prowadzącego Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi. Właścicielem próbek pobranego materiału biologicznego pozostaje prowadzący ww. Księgę.

VI. Polska Księga Stadna Koni Arabskich Czystej Krwi

Dla koni arabskich czystej krwi prowadzi się wyłącznie sekcję główną księgi hodowlanej, która jest księgą zamkniętą. Jest ona księgą uznaną przez World Arabian Horse Organization (Światową Organizację Konia Arabskiego), co umożliwia udział koni arabskich czystej krwi wyhodowanych w Polsce w pokazach (czempionatach), wyścigach oraz innych sportach (m.in. rajdach długodystansowych) dla tej rasy zagranicą oraz w programach hodowlanych tej rasy w innych krajach.

Do sekcji głównej księgi hodowlanej wpisuje się zwierzęta spełniające wymagania określone w rozdziale I części I Załącznika II do Rozporządzenia 2016/1012.

Informacje o koniach są wpisywane do dodatków do tomu księgi stadnej koni arabskich czystej krwi.

W księdze rejestruje się informacje o:

- klaczach stadnych, wynikach stanówek z roku ubiegłego (w tym przychówek), pokryciach w danym roku,
- przychówku według ojców,
- koniach przywiezionych na terytorium Polski z państw UE oraz z państw trzecich,
- ogierach stadnych dzierżawionych,
- koniach eksportowanych,
- trzebieniach,
- koniach, które padły lub zostały zgładzone,
- klaczach stadnych według właścicieli.

VII. Wymogi wpisu do księgi hodowlanej

Do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi wpisuje się źrebięta urodzone na terytorium Polski, pod warunkiem że:

- a) pochodzą od rodziców wpisanych do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi lub do innej księgi uznanej przez WAHO i prowadzonej przez podmiot uznany przez właściwy organ państwa członkowskiego UE lub podmiot zajmujący się hodowlą w państwie trzecim znajdującym się w wykazie Komisji Europejskiej;
- b) posiadają rodowód ustalony zgodnie z zasadami określonymi w niniejszym programie hodowlanym;
- c) zostały zidentyfikowane zgodnie z prawem Unii dotyczącym zdrowia zwierząt odnoszącym się do identyfikacji i rejestracji koniowatych oraz zasadami określonymi w [pkt V] programie hodowlanego.

Każde źrebię arabskie czystej krwi urodzone w Polsce musi mieć nadane imię zatwierdzone przez Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi przed pobraniem materiału biologicznego do testu DNA zgodnie z poniższymi zasadami:

- imiona źrebiąt muszą się zaczynać na tę samą literę, na którą rozpoczyna się imię matki,
- nie mogą zawierać więcej niż 18 znaków graficznych (włącznie ze spacjami),
- nie mogą być nazwiskami osób publicznych, nazwami firm itp. (chyba że właściciel uzyska osobistą zgodę tych osób, ich spadkobierców, firm itp.),
- nie mogą być imionami zasłużonych reproduktorów lub matek stadnych,
- nie mogą być oznaczone numerycznie lub inaczej niż przy pomocy liter,
- nie mogą mieć dodanych pojedynczych liter lub cyfr,
- nie mogą mieć znaczenia powszechnie uważanego za niecenzuralne lub obraźliwe,
- w przypadku ogierów używanych w hodowli imię nie może powtarzać się wcześniej niż po upływie 15 lat od ostatniego roku użytkowania ogiera lub po 35 latach od jego urodzenia (w zależności które wystąpiło wcześniej),
- w przypadku klaczy imię nie może powtarzać się wcześniej niż po upływie 10 lat od ostatniego roku, w którym urodziła źrebię lub 25 lat od urodzenia klaczy (w zależności które wystąpiło wcześniej),
- w przypadku innych koni imię nie może się powtarzać wcześniej niż 5 lat od padnięcia lub 20 lat od daty urodzenia osobnika.

Do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi wpisuje się konie wprowadzone na terytorium Polski z państw UE i państw trzecich, których księga uznana jest przez WAHO, pod warunkiem, że:

- a) posiadają rodowód ustalony zgodnie z zasadami określonymi w niniejszym programie hodowlanym;
- b) pochodzą od rodziców wpisanych do sekcji głównej księgi hodowlanej koni arabskich czystej krwi uznanej przez WAHO i prowadzonej przez podmiot uznany przez właściwy organ państwa członkowskiego UE lub podmiot zajmujący się hodowlą w państwie trzecim znajdującym się w wykazie Komisji Europejskiej;
- c) zostały zidentyfikowane zgodnie z prawem Unii dotyczącym zdrowia zwierząt odnoszącym się do identyfikacji i rejestracji koniowatych;
- d) zwierzęciu pochodzącemu z terytorium państw UE lub podmiotu zajmującego się hodowlą w państwie trzecim znajdującym się w wykazie Komisji Europejskiej towarzyszy świadectwo zootechniczne (umieszczone w unikalnym dożywotnym dokumencie identyfikacyjnym zwierząt z rodziny koniowatych na zasadzie odstępstwa od wymogów dotyczących formatu świadectw zootechnicznych wydawanych dla zwierząt hodowlanych czystorasowych z rodziny koniowatych zgodnie z art. 32 rozporządzenia (UE) 2016/2012);
- e) właściciel zgłosił konia do Redakcji Ksiąg Stadnych do wpisania do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi;
- f) zostaną przesłane odpowiednie dokumenty (świadectwo eksportowe) z księgi koni arabskich czystej krwi danego kraju;
- g) wykonany w Polsce opis graficzny i otrzymany wynik badań DNA są zweryfikowane z przesłanym świadectwem eksportowym i świadectwem zootechnicznym (umieszczone w unikalnym dożywotnym dokumencie identyfikacyjnym zwierząt z rodziny koniowatych na zasadzie odstępstwa od wymogów dotyczących formatu świadectw zootechnicznych wydawanych dla zwierząt hodowlanych czystorasowych z rodziny koniowatych zgodnie z art. 32 rozporządzenia (UE) 2016/2012);
- h) w przypadku klaczy źrebnych sprowadzonych z państw UE lub państw trzecich, oprócz wymienionych wyżej dokumentów, musi być załączone świadectwo pokrycia lub unasienniania klaczy oraz certyfikat badania DNA ogiera, którym klacz została pokryta.

W przypadku gdy zwierzę pochodzi z materiału biologicznego wykorzystywanego do rozrodu będącego przedmiotem handlu lub wprowadzonego na terytorium Unii oraz w przypadku gdy zwierzę to ma zostać wpisane do księgi hodowlanej lub w niej zarejestrowane w celu wpisu, temu materiałowi biologicznemu wykorzystywanemu do rozrodu musi towarzyszyć świadectwo zootechniczne wydane zgodnie z art. 30 rozporządzenia (UE) 2016/1012, pod warunkiem że taki materiał biologiczny pochodzi z terytorium państw UE lub podmiotu zajmującego się hodowlą w państwie trzecim znajdującym się w wykazie Komisji Europejskiej.

VIII. Rozród koni rasy arabskiej czystej krwi

Dopuszczalnymi metodami rozrodu w hodowli koni arabskich czystej krwi są krycie naturalne, sztuczne unasiennianie, transplantacja zarodków.

W rozrodzie koni czystej krwi arabskiej nie dopuszcza się klonowania.

Ograniczenia w rozrodzie koni arabskich czystej krwi wprowadzone na podstawie art. 21 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2016/1012.

Na zasadzie odstępstwa, o którym w mowa w art. 21 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2016/1012 krycie naturalne w rozrodzie koni arabskich czystej krwi dopuszcza się pod warunkiem zgłoszenia przez właściciela klaczy (matki) w roku poprzedzającym urodzenie źrebięcia (deklaracja pochodzenia) stanowiącemu ogierem, który uzyskał zgodę na krycie wydane przez prowadzącego Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi – zgoda dotyczy ogierów stanowiących w Polsce. Oryginał świadectwa pokrycia (odcinek A) powinien być złożony wraz z drukiem „Zgłoszenie klaczy stadnej i przychówku” do 31 grudnia roku poprzedzającego urodzenie źrebięcia.

Zgoda na krycie danym ogierem lub zezwolenie na użycie nasienia danego ogiera obowiązuje wyłącznie w obrębie rasy koni arabskiej czystej krwi w sezonie hodowlanym, w którym właściciel ogiera wystąpił o zgodę.

Ogierzy mogą być używane do rozrodu w okresie od 10 lutego do 31 sierpnia.

Na zasadzie odstępstwa, o którym w mowa w art. 21 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2016/1012 sztuczne unasiennianie w rozrodzie koni arabskich czystej krwi, dopuszcza się pod warunkiem unasienniania nasieniem ogiera (w tym nasieniem mrożonym ogierów nieżyjących), na którego użycie prowadzący Polską Księgę Stadną Koni Czystej Krwi Arabskiej wydała zezwolenie. Zaświadczenie o wykonaniu sztucznego unasienniania wystawione przez lekarza weterynarii lub osoby uprawnione, oraz raport pobrania nasienia wystawiony przez właściciela ogiera powinny być złożone wraz z drukiem „Zgłoszenie klaczy stadnej i przychówku” do 31 grudnia roku poprzedzającego urodzenie źrebięcia.

Na zasadzie odstępstwa, o którym w mowa w art. 21 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2016/1012 transplantacja zarodków w rozrodzie koni arabskich czystej krwi jest dopuszczana pod warunkiem że:

- prowadzący Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi (PASB) wystawił właścicielowi (posiadaczowi) klaczy-dawczyni zezwolenie na pozyskanie zarodka
- prowadzący Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi (PASB) wystawił właścicielowi (posiadaczowi) klaczy –biorkownicy zgodę na przeniesienie zarodka .
- zgłoszenie źrebięcia do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi (PASB) (Zał. nr 3d) zostało wypełnione, podpisane przez właściciela źrebięcia i dostarczone do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi (PASB) najpóźniej do dnia 31 grudnia roku, w którym źrebię się urodziło.
- pochodzenie źrebięcia zostało potwierdzone badaniem markerów DNA,
- klacz w danym roku może mieć jeden przychówek urodzony drogą naturalną i tylko jeden przychówek urodzony w wyniku przeszczepienia zarodka.
- klacz-biorkownicy jest klaczą arabską czystej krwi.

Materiał biologiczny koni arabskich czystej krwi jest pozyskiwany, produkowany, przetwarzany i przechowywany w centrum pozyskiwania lub przechowywania nasienia lub przez zespół pozyskiwania lub produkcji zarodków zatwierdzony do celów wewnątrzunijnego handlu tymi towarami zgodnie z prawem Unii dotyczącym zdrowia zwierząt.

Klacz arabska czystej krwi może być użyta w programie hodowlanym od wieku trzech lat, natomiast warunkiem użycia ogiera czystej krwi w programie hodowlanym tej rasy jest ukończenie przez niego 2 lat.

Przed pierwszym dopuszczeniem do rozrodu naturalnego ogier powinien być ponownie zidentyfikowany.

IX. System ewidencjonowania rodowodów

Informacje dotyczące koni arabskich czystej krwi, w tym rodowody, są przechowywane w prowadzonej przez Polski Klub Wyścigów Konnych w elektronicznej bazie danych koni.

X. Cele programu hodowlanego w zakresie selekcji i hodowli oraz warunki dotyczące rozrodu

Celami programu hodowlanego w zakresie selekcji i hodowli są:

- prowadzenie selekcji na dzielność wyścigową na torach oraz wykorzystania do innych kierunków użytkowania wierzchowego i zaprzęgowego;
- utrzymanie odpowiednio licznej populacji pozwalającej na zachowanie równowagi genetycznej;
- utrzymanie, doskonalenie i rozwój linii męskich i rodzin żeńskich znajdujących się w polskiej hodowli od pokoleń;
- wybór odpowiednich osobników do uszlachetniania innych ras koni półkwi zgodnie z odpowiednimi programami hodowlanymi.

Program hodowlany koni arabskich czystej krwi na terytorium Polski zakłada nadrzędny cel, którym jest doskonalenie populacji w kierunku potęgowania cech urody i suchości tkanki, przy utrzymaniu pozostałych, cennych cech polskich koni arabskich czystej krwi, jak prawidłowa budowa, doskonały ruch oraz wybitne walory

użytkowe będące wynikiem od 75 lat przeprowadzanych prób dzielności na torze wyścigowym. Hodowcy mają pełną swobodę w zakresie selekcji koni arabskich czystej krwi oraz prawo wpisywania potomstwa tych zwierząt hodowlanych do księgi koni arabskich czystej krwi.

W programie hodowlanym koni czystej krwi mogą brać udział wyłącznie konie wpisane do ksiąg znajdujących się na liście ksiąg uznanych przez *World Arabian Horse Organization* (Światową Organizację Konia Arabskiego). Każda klacz i każdy ogier czystej krwi wpisane do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi mogą być użyte w programie hodowlanym tej rasy, bez wymogu stosowania szczególnych zasad selekcji zwierząt lub posiadania określonych cech czy wyników oceny.

XI. Informacje o decyzjach podjętych na podstawie rozporządzenia oraz dopuszczalnych odstępstwach

1. Zadania techniczne związane z realizowanym programem hodowlanym zlecane osobom trzecim:
 - a) dokonywanie identyfikacji, tj. opisu graficznego, czipowania, pobieranie materiału biologicznego do badania DNA, przez lekarzy weterynarii upoważnionych przez Redakcję Ksiąg Stadnych, których lista jest ogłoszona na stronie prowadzącego księgę,
 - b) dokonywanie badania DNA przez Instytut Genetyki i Hodowli Zwierząt Polska Akademia Nauk Zakład Immunogenetyki Zwierząt, ul. Postępu 36A, Jastrzębiec, 05-552 Magdalenka, Polska,
 - c) centra mające prawo wydawania świadectw zootechnicznych na nasienie na podstawie odstępstwa wynikającego z art. 32 rozporządzenia 2016/1012:
 - Stadnina Koni Michałów sp. z o.o.
 - Stadnina Koni Janów Podlaski sp. z o.o.
 - Stado Ogierów Łąck sp. z o.o.
 - Małopolska Hodowla Roślin sp. z o.o. (oddział Stado Ogierów Białka)
2. Na podstawie art. 21 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2016/1012 wprowadza się następujące odstępstwa:
 - a) W rozrodzie koni czystej krwi arabskiej nie dopuszcza się klonowania.
 - b) Krycie naturalne w rozrodzie koni arabskich czystej krwi dopuszcza się pod warunkiem zgłoszenia przez właściciela klaczy (matki) w roku poprzedzającym urodzenie źrebięcia (deklaracja pochodzenia) stanowienie ogierem, który uzyskał zgodę na krycie wydane przez prowadzącego Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi – zgoda dotyczy ogierów stanowiących w Polsce. Oryginał świadectwa pokrycia (odcinek A) powinien być złożony wraz z drukiem „Zgłoszenie klaczy stadnej i przychówku” do 31 grudnia roku poprzedzającego urodzenie źrebięcia.
 - c) Zgoda na krycie danym ogierem lub zezwolenie na użycie nasienia danego ogiera obowiązuje wyłącznie w obrębie rasy koni arabskiej czystej krwi w sezonie hodowlanym, w którym właściciel ogiera wystąpił o zgodę.
 - d) Ogiery mogą być używane do rozrodu w okresie od 10 lutego do 31 sierpnia.
 - e) Sztuczne unasiennianie w rozrodzie koni arabskich czystej krwi, dopuszcza się pod warunkiem unasienniania nasieniem ogiera (w tym nasieniem mrożonym ogierów nieżyjących), na którego użycie prowadzący Polską Księgę Stadną Koni Czystej Krwi Arabskiej wydała zezwolenie. Zaświadczenie o wykonaniu sztucznego unasienniania wystawione przez uprawnionego lekarza weterynarii oraz raport pobrania nasienia wystawiony przez właściciela ogiera powinny być złożone wraz z drukiem „Zgłoszenie klaczy stadnej i przychówku” do 31 grudnia roku poprzedzającego urodzenie źrebięcia.
 - f) Transplantacja zarodków w rozrodzie koni arabskich czystej krwi jest dopuszczana pod warunkiem że:
 - prowadzący Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi (PASB) wystawił właścicielowi (posiadaczowi) klaczy-dawczyni zezwolenie na pozyskanie zarodka
 - prowadzący Polską Księgę Stadną Koni Arabskich Czystej Krwi (PASB) wystawił właścicielowi (posiadaczowi) klaczy –biorczyńi zgodę na przeniesienie zarodka .
 - zgłoszenie źrebięcia do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi (PASB) (Zał. nr 3d) zostało wypełnione, podpisane przez właściciela źrebięcia i dostarczone do Polskiej Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi (PASB) najpóźniej do dnia 31 grudnia roku, w którym źrebię się urodziło.
 - pochodzenie źrebięcia zostało potwierdzone badaniem markerów DNA,
 - klacz w danym roku może mieć jeden przychówek urodzony drogą naturalną i tylko jeden przychówek urodzony w wyniku przeszczepienia zarodka.
 - klacz-biorczyńi jest klaczą arabską czystej krwi.
 - g) Materiał biologiczny koni arabskich czystej krwi jest pozyskiwany, produkowany, przetwarzany i przechowywany w centrum pozyskiwania lub przechowywania nasienia lub przez zespół pozyskiwania lub produkcji zarodków zatwierdzony do celów wewnątrzunijnego handlu tymi towarami zgodnie z prawem Unii dotyczącym zdrowia zwierząt.
 - h) Klacz arabska czystej krwi może być użyta w programie hodowlanym od wieku trzech lat, natomiast warunkiem użycia ogiera czystej krwi w programie hodowlanym tej rasy jest ukończenie przez niego 2 lat.
 - i) Przed pierwszym dopuszczeniem do rozrodu naturalnego ogier powinien być ponownie zidentyfikowany.

XII. Ocena wartości użytkowej i ocena genetyczna

Ocena wartości użytkowej odbywa się na podstawie kariery wyścigowej lub kariery pokazowej, niemniej nie jest warunkiem wpisu do księgi stadnej lub wcielenia do hodowli.

Kariera wyścigowa konia jest oceniana na podstawie sumy wygranych, jakości wygrywanych gonitw, indywidualnego współczynnika powodzenia oraz handikapu. Polskie konie arabskie przechodzą próby dzielności na torze wyścigowym. Selekcja koni na szybkość nie jest głównym celem hodowli tej rasy, a wyścigi są traktowane przede wszystkim jako test zdrowotny, mający za zadanie sprawdzenie odporności psychicznej i fizycznej poszczególnych osobników. Zgodnie z założeniami programu wyścigowego, każdy koń arabski winien odbyć próby dzielności w wieku 3 i 4 lat. Konie 3-letnie rozpoczynają starty po 1 maja, zaś dystanse gonitw dla tych koni 3-letnich winny być zawarte w przedziale 1400 do 2400 m, z największym udziałem gonitw na 1600-2000 m, następnie 1600 m, potem 2200-2400 m i pojedyncze gonitwy na 1400 m. Natomiast dla koni 4-letnich najdłuższym dystansem powinno być 3000 m. Dla koni charakteryzujących się słabymi zdolnościami do galopowania, należy rozważyć gonitwy specjalnie dla tych koni. Próby te powinny opierać się na ocenie w teście „polowym” w macierzystej stadninie lub zakładzie treningowym z uwzględnieniem następujących elementów:

- 1 km stępa pod jeźdźcem,
- 1 km kłusa pod jeźdźcem,
- 0,5 km galopu pod jeźdźcem,
- ocena powrotu do normy wskaźników klinicznych (tętno, oddechy).

Wszelkie kwestie związane z wyścigami konnymi w Polsce regulowane są przez akty prawne, z których podstawowymi są **ustawa o wyścigach konnych** oraz **rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi** w sprawie ustalenia **regulaminu wyścigów konnych** oraz w sprawie szczegółowych **warunków technicznych dla toru wyścigowego**.

Ze względu na miejsce trenowania koni gonitwy dzielimy na **międzynarodowe** i **gonitwy dla koni trenowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgłoszonych do wyścigów konnych w danym roku i trenowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie co najmniej miesiąca przed terminem zapisu konia do gonitwy**. Ze względu na zaliczenie koni do poszczególnych grup mamy gonitwy dla koni: **grupy I, II, III, IV**, gonitwy **pozagrupowe kategorii A i B** (bez ograniczeń lub z ograniczeniami, w szczególności z tytułu płci, wieku lub przynależności do grup) oraz **gonitwy próbne** dla trzyletnich koni rozgrywane w niektórych latach. Gonitwy przeprowadza się **dwoma systemami - grupowym i handikapowym**. W systemie grupowym, w gonitwie uczestniczą konie zakwalifikowane do poszczególnych grup ze względu na osiągnięte wyniki. Z kolei w systemie handikapowym szanse koni są wyrównywane przez zwiększenie lub zmniejszenie wagi noszonej przez konia. Jednocześnie zwycięzca handikapu zostaje przesunięty do grupy bezpośrednio wyższej od tej, w której się znajdował.

Z selekcyjnego punktu widzenia gonitwy rozgrywane systemem grupowym (w tym także tak zwane gonitwy z warunkami albo ograniczeniami) mają wyższą rangę selekcyjną niż handikapy, ponieważ uczestniczące w nich konie biegają pod wagą wieku. Najwyższą wartość mają gonitwy pozagrupowe kategorii A, nieco niższą pozagrupowe kategorii B, a następnie gonitwy I (pierwszej), II (drugiej), III (trzeciej) i wreszcie, w sezonie letnim i jesiennym – IV (czwartej) grupy. Ze względu na płeć konia wyróżniamy gonitwy dla: **ogierów, klaczy, ogierów i klaczy, ogierów i wałachów**, z przewagą gonitw dla **ogierów, klaczy i wałachów**, czyli po prostu dla **konii**. Najważniejsze z selekcyjnego punktu widzenia są gonitwy dla klaczy i ogierów, ponieważ tylko one mogą być później używane do rozrodu i dalszej hodowli. Udział w gonitwach wałachów (na przykład w gonitwach dla koni) i ich sukcesy stanowią jednak ważną informację dla hodowców, pozwalającą ocenić nie tylko wartość użytkową danego wałacha, czy skuteczność danego kojarzenia (ojciec – matka), ale podobnie jak w przypadku wszystkich koni poddawanych próbie dzielności, umożliwiającą ocenę wartości hodowlanej rodziców (ogierów czołowych i klaczy-matek).

Ze względu na wiek konia mamy gonitwy **dla koni jednego wieku** i **dla koni różnego wieku** (np. dla 4-letnich i starszych koni), czyli tak zwane gonitwy porównawcze. Najważniejszymi gonitwami dla rocznika derbowego (koni 4-letnich) są Nagroda Janowa (Przychówku), Derby i Oaks. Natomiast do najważniejszych gonitw porównawczych dla koni 4-letnich i starszych należą Nagroda Europy (G3 PA), Nagroda Michałowa, zaś jedyną gonitwą dla wszystkich roczników jest Nagroda Porównawcza.

Ze względu na wagę noszoną przez konia mamy gonitwy **z wagą ustaloną według określonej przepisami skali wag**, a także **z ulgą lub nadwagą w stosunku do wagi określonej w skali wag** oraz **z wagą ustaloną w systemie handikapowym**.

Ocena wartości użytkowej koni arabskich czystej krwi prowadzona jest z uwzględnieniem płci i wieku zwierząt. Ocenie podlegają wszystkie konie biorące udział w wyścigach. Ocena wartości użytkowej prowadzona jest przez Polski Klub Wyścigów Konnych na podstawie wyników prób dzielności (gonitw) przeprowadzonych na torach wyścigowych w Polsce i w krajach należących do IFAHR (International Federation of Arabian Horse Racing Authorities). Rezultaty gonitw, opracowania statystyczne oraz handicap podzielone na sezony wyścigowe obejmujące rok dany kalendarzowy są publikowane w ostatnim numerze Biuletynu Polskiego Klubu Wyścigów Konnych.

Kariera pokazowa konia oceniana jest na podstawie miejsc zajmowanych na pokazach koni czystej krwi (czempionatach), liczby punktów przyznanych przez sędziów za poszczególne cechy oraz jakości wygrywanych czempionatów.

Na pokazach koni czystej krwi stosowane są dwa systemy sędziowania: system porównawczy i system punktowy. W systemie porównawczym sędziowie oceniają prezentowaną stawkę koni ustawiając je od najlepszego do najslabszego. W systemie punktowym sędziowie oceniają każdego prezentowanego konia pod kątem typu, głowy i szyi, kłody, nóg i ruchu (kłusa), przyznając za każdą cechę punkty.

Najważniejszymi pokazami dla koni arabskich czystej krwi są:

- w Polsce: Wiosenny Młodzieżowy Pokaz Koni Czystej Krwi Arabskiej dla koni w wieku 1-3 lat, Polski Narodowy Pokaz Koni Czystej Krwi Arabskiej oraz Al Khalediah European Arabian Horse Festival,
- w Europie: Międzynarodowy Czempionat Krajów Morza Śródziemnego i Bliskiego Wschodu w Mentonie (Francja), Puchar Narodów w Akwizgranie (Niemcy), Czempionat Europy (odbywający się naprzemiennie w Belgii i Włoszech) oraz Czempionat Świata w Paryżu (Francja),
- na Bliskim Wschodzie: Międzynarodowy Pokaz w Dubaju, Pokaz Prince Sultan Arabian Horse Festival w Rijadzie,
- w Stanach Zjednoczonych: Pokaz Koni Arabskich w Scottsdale, Narodowy Czempionat USA w Tulsa, Puchar Hodowców (Arabian Breeders Cup) w Las Vegas.

Ocena genetyczna w tej rasie nie jest prowadzona.

XIII. Świadectwa zootechniczne i dokumenty hodowlane

Redakcja Księgi Stadnej Koni Arabskich Czystej Krwi jest podmiotem upoważnionym do wystawiania poniższych świadectw i dokumentów hodowlanych:

- świadectwo zootechniczne
- dokument identyfikacyjny (paszport)
- rodowód
- zaświadczenie o wpisie
- świadectwo eksportowe
- zgoda na krycie
- zezwolenie na użycie nasienia
- eksportowe świadectwo pokrycia

XIV. Liczebność populacji uczestniczącej w realizacji programu hodowlanego

Obecna populacja koni czystej krwi w Polsce jest wystarczająca do prowadzenia pracy hodowlanej w tej rasie. Stały import materiału hodowlanego z zagranicy będzie zasilać aktywną populację hodowlaną, a możliwość korzystania przez hodowców z mrożonego nasienia ogierów stacjonujących na całym świecie będzie również wpływać na jej różnorodność genotypową.